

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 21/2009 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisestä sopimuksesta (rahaliikenteen sanomavälitystietojen luovuttaminen Yhdysvaltojen valtiovarainministeriölle terrorismin ja sen rahoittamisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi — SWIFT)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 13 päivänä marraskuuta 2009 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisestä sopimuksesta (rahaliikenteen sanomavälitystietojen luovuttaminen Yhdysvaltojen valtiovarainministeriölle terrorismin ja sen rahoittamisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi — SWIFT) (U 63/2009 vp) käsiteltäväksi suureen

valiokuntaan ja samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila, oikeusministeriö.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa, noudattaen yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevia periaatteita, että nimetyt maksuliikenteen sanomavälityspalvelujen tarjoajat asettavat pyynnöstä hallussaan olevat maksuliikenteen sanomavälitystiedot Yhdysvaltain valtiovarainministeriön saataville terrorismin tai sen rahoituksen ehkäisyä, tutkintaa, selvittämistä ja/tai niistä syyttämistä varten. Tietojen siirrot on tehtävä sopimuksessa määriteltyjä ehtoja noudattaen.

Tietojen perusteella saadut johtolangat asetetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimival-

taisten viranomaisten sekä Europolin ja Eurojustin saataville edellä mainittuja tarkoituksia varten.

Sopimus olisi voimassa vain 12 kuukautta ja se neuvoteltaisiin uudelleen Lissabonin sopimuksen tultua voimaan. Töllöin päätöksentekoon osallistuisi myös Euroopan parlamentti.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto on katsonut neuvottelumandattia käsiteltäessä kesällä 2009, että huomioiden SWIFTin suunnittelemat toimintaperiaatteiden ja muutokset sekä komission perusteluista ilmenevät USA:n valtiovarainministeriön terroris-

min rahoituksen jäljittämishojelman kautta saatujen tietojen käytöstä saadut kokemukset Suomi ei vastusta oikeudellisten edellytysten luomista TFTP-ohjelman soveltamisen jatkamiselle myös EU:sta peräisin oleviin tietoihin, mikäli asiassa löytyy neuvostossa päätöksenteon edellyttämä yksimielisyys. Edellytyksenä ohjelman jatkamiselle on kuitenkin, että nyt neuvoteltavalla järjestelyllä varmistetaan EU:n tietosuojaperiaatteiden soveltaminen kaikkiin sopimuksen perusteella EU:sta Yhdysvaltoihin siirrettäviin maksuliikenteen sanomanvälitystietoihin.

Käsitellessään edellistä sopimusluonnosta lokakuussa 2009 valtioneuvosto edellytti muun muassa, että sopimuksessa määritellään tarkasti luovutettavat tiedot sekä se, että siirrettäessä tietoja edelleen muille viranomaisille USA:ssa tai kolmansissa maissa tietojen vastaanottajan tulee noudattaa sopimuksessa määritellyt suojatoimia. Lisäksi valtioneuvosto katsoi, että luonnokseen sisältyvät määräykset EU-kansalaisten oikeussuojakeinoista USA:ssa olivat puutteelliset. Edelleen valtioneuvosto katsoi, että sopimuksesta tulisi poistaa 10 artikla, joka koski vastuuvapautta ja syytesuojaa.

Sopimusluonnokseen tehdyt parannukset

Edelliseen sopimusluonnokseen nähden on tehty seuraavat parannukset:

— sopimusluonnokseen ei enää sisälly vastuuvapautta ja syytesuojaa koskevaa 10 artiklaa, jonka poistamista valtioneuvosto on vaatinut

— siirrettäviä tietoja on uudessa sopimusluonnoksessa pyritty jonkin verran täsmentämään

— sopimukseen on kirjattu, että se koskee vain kansainvälisiä maksunsiirtoja, edellisessä versiossa ei ollut mainintaa maksunsiirtojen kansainvälisyydestä

— tiedot siirretään Yhdysvaltain valtiovarainministeriölle tarjontamenetelmää (push) käyttäen

— sopimuksessa todetaan, että TFTP-ohjelma ei käsitä tiedonrikastusta (data mining) eikä minkään muunkaan tyyppistä automaattista profilointia tai tietokoneiden siivilöimistä

— pyytämättä siirretyt tiedot on poistettava pikaisesti (promptly)

— sopimukseen on otettu määräys, jonka mukaan sen voimassaolo päättyy viimeistään 31.1.2011

— sopimukseen on otettu määräys, jonka mukaan heti kun Lissabonin sopimus tulee voimaan, sopimuspuolet pyrkivät tekemään uuden pitkäaikaisen sopimuksen seuraamaan nyt tehtävää sopimusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallintovaliokunta on 16 päivänä lokakuuta 2009 antamassaan lausunnossa (HaVL 19/2009 vp) tuonut esiin silloiseen sopimusluonnokseen liittyviä huolenaiheita ja edellyttänyt, että sopimustekstiä tarkennetaan lausunnossa mainituilta osin. Erityisesti valiokunta on kiinnittänyt huomiota tietopyyntöjen rajaamiseen, tietojen siirtämiseen kolmansille osapuolille ja EU-kansalaisten oikeussuojakeinoihin Yhdysvalloissa.

Valiokunta toteaa, että vaikka uusi sopimusluonnos ei täysin poista näitä huolenaiheita, on

siihen kuitenkin saatu parannuksia edelliseen luonnokseen nähden. Kysymyksessä on toisaalta vain väliaikainen sopimus, jonka voimassaolo päättyisi viimeistään 31.1.2011, ja komissio on ilmoittanut, että se tulee antamaan uutta sopimusta koskevan neuvottelumandaattiehtotuksen jo helmikuussa 2010.

Hallintovaliokunta katsoo, että huolimatta sopimusluonnoksen puutteista se voi hyväksyä sopimusluonnoksen ja luonnoksen neuvoston päätökseksi sopimuksen allekirjoittamisesta.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston
kantaan.*

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tapani Tölli /kesk	Valto Koski /sd
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Outi Mäkelä /kok
	Juha Hakola /kok	Petri Pihlajaniemi /kok
	Lasse Hautala /kesk	Raimo Piirainen /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Unto Valpas /vas
	Heli Järvinen /vihr	vjäs. Veijo Puhjo /vas
	Pietari Jääskeläinen /ps	Satu Taiveaho /sd.
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.